

(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės mokinio (-ės)

_____ (vardas ir pavardė)

GIMTOJI KALBA (BALTARUSIŲ)

II egzamino dalis

Testas

2010 m. Mokyklinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

2010 m. birželio 1 d.

Trukmė – 1 val. 30 min.

ТЛУМАЧЭННІ:

- Праверце, ці няма пустых аркушаў ці іншых дэфектаў друку ў вашым тэксце. Калі заўважыце, паведамце настаўніку.
- Пісаць можаце і алоўкам, але канчатковы варыянт павінен быць напісаны ручкай, сінім колерам. Выкарыстоўваць карэктар забаронена.
- Будзе ацэньвацца і культура вашага пісьма: невыразна напісаныя, закрэсленыя адказы не будуць ацэнены (г. зн. за гэты адказ вы атрымаеце 0 балаў).
- На пытанні тэста адказвайце каратка і зразумела. Вашы адказы павінны змясціцца ў адведзеных радках.

EGZAMINO VERTINIMAS TAŠKAIS

I dalis (rašinys arba interpretacija)			II dalis (testas)	TAŠKŲ SUMA
Turinio vertinimas	Raiškos vertinimas	Raštingumo vertinimas		

Vertinimo komisijos pirmininkas: _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai (I) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Прачытайце верш Н. Мацяш “Бацька” і выканайце заданні 1 – 14.

Тата родны... Не трэба!
 Як гаротна сашчэплены пальцы,
 Як бяссільна упалі
 На мулкія дошкі стала...
 Мне б падбегчы к табе
 І вачыма вачэй дапытацца,
 Што за скруха пакутная
 На цярплівых плечы лягла.

Мне б падбегчы к табе
 І абвіць тваю шыю рукамі,
 Прытуліць да грудзей
 Галаву клапатліва тваю.
 За секундай секунда,
 Нібы цяжкія камень за каменем,
 За секундай секунда,
 А я нерухома стаю.

Мне б прыпасці к табе, –
 Ды няма ў нас такой завяздзёнкі...
 Ты й мяне прывучыў
 Быць скупаю ў пачуццях услых.
 Асцярожна выношу з пакоя
 Любві сваёй дзёрзкасць,
 Каб нічым не абразіць
 Дум падгледжаных горкіх тваіх.

Заданні да тэксту (22,5 балаў)

1. Якія пачуцці, на ваш погляд, авалодалі дачкой, калі яна пабачыла бацьку?

_____

_____

_____

(2 балы)

2. Падбярыце 3 сінонімы да эпітэта **родны** (у словазлучэнні **тата родны**).

_____

_____

_____

(1,5 бала)

3. Як словазлучэнне **сашчэпленыя пальцы** характарызуе стан бацькі?

_____

_____

_____

_____

(2 балы)

Балы		
I	II	III

	Балы		
	I	II	III
<p>4. Назавіце мастацкія сродкі, якія дапамаглі паэтэсе паказаць бацьку менавіта такім.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(1 бал)</p>			
<p>5. Чаму стол, які можна лічыць сімвалам яднання сям’і, цяпер здаецца бацьку непрыхільным – <i>мулкім</i>?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(2 балы)</p>			
<p>6. Выпішыце слова, якое сведчыць пра тое, што дачка катэгарычна не прымае такі бацькаўскі стан.</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(1 бал)</p>			
<p>7. Як характарызуе бацьку словазлучэнне <i>цярылівыя плечы</i>?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(2 балы)</p>			
<p>8. Выпішыце з верша 3 радкі, якія дапамагаюць зразумець, чаму дачка не рэалізавала свой душэўны парыў, а проста ціхенька пакінула пакой.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(1 бал)</p>			
<p>9. З якой мэтай у вершы ўжыты паўтор дзеяслова ўмоўнага ладу <i>надбегчы</i>?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(2 балы)</p>			
<p>10. Растлумачце сэнс параўнання секундаў з камянямі.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: right;">(2 балы)</p>			

11. Якой у вершы выступае дачка?

_____

_____

_____

_____

(2 балы)

12. З тэксту выпішыце тры асабовыя займеннікі і пазначце іх склон.

_____

_____

_____

(1,5 бала)

13. У табліцы насупраць прапанаванага сказа або яго фрагмента пры дапамозе знака + пазначце, якім членам сказа з'яўляецца выдзеленае слова. Пад нумарам 0 даецца ўзор.

	Прыклад	Тып члена сказа				
		Дзейнік	Выказнік	Дапаўненне	Азначэнне	Акалічнасць
0.	...як бяссільна <i>упалі</i> на мулкія дошкі стала...		+			
1.	Мне б падбегчы к табе і абвіць <i>тваю</i> шыю рукамі...					
2.	...прытуліць да грудзей галаву <i>клапатліва</i> тваю.					
3.	<i>Ты</i> й мяне прывучыў быць скупаю ў пачуццях услых.					
4.	Асцярожна выношу з пакоя любві сваёй <i>дзёрзкасць</i> ...					

(2 балы)

14. У тэксце знайдзіце і выпішыце два словазлучэнні, складзеныя па схеме: *дзеяслоў* (галоўнае слова) + *прыслоўе*.

_____

_____

(0,5 бала)

Балы		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Заданні да тэксту (22,5 балаў)			
--------------------------------	--	--	--

Прачытайце ўрывак з трылогіі Я. Коласа “На ростанях” і выканайце заданні 15-24.

...Над ускрайкам лесу, дзе пачыналіся жоўтыя пяскі, зазвінела песня ляснога жаваранка. Ён першы тут вітаў надыход дня, і песня расплывалася ў маўклівым паветры звонам тонкага дарагога металу, напаяўняючы ясна-сінія разлогі надзем'я і глыбокую цішыню зямлі, агорнутай затоена-радаснай задумленасцю. Здавалася, усё навокала занямела, зачараванае цудоўнымі тонамі песні гэтага вольнага песняра ўзлескаў і пячаных пустак між лесу. Снуючыся высока ў небе, раняла птушка мяккія, ласкавыя мелодыі, сатканыя са звону срэбранных струн, з булькання лясных ручайкоў, з зумкання пчаліных крыльцаў, шолаху красак. І ўсе гэтыя тоны сплталіся так гарманічна-своеасабліва ў песні ляснога жаваранка, што яна даходзіла да самых глыбінь сэрца і калыхала самыя тонкія струны душы.

Заданні да тэксту (17,5 балаў)

15. Сфармулуйце адным сказам тэму ўрыўка.

_____
 _____ (1 бал)

16. Вызначце тып тэксту. Правільны адказ абвядзіце:

- А апісанне
- Б разважанне
- В апавяданне

(1 бал)

17. Абапіраючыся на змест урыўка, выраз **тонкага дарагога металу** замяніце І словам, якое называе гэты метал.

_____
 _____ (1 бал)

18. Як вобразна аўтар называе ляснога жаваранка? Знайдзіце словы ў тэксце.

_____
 _____ (1 бал)

19. Выпішыце сказ, у якім гаворыцца аб тым, як песня жаваранка ўздзейнічае на чалавека.

_____
 _____
 _____
 _____ (1 бал)

20. Вызначце лексічны разрад наступных прыметнікаў, выкарыстаных у тэксце.

Жоўтыя (пяскі) _____
 ляснога (жаваранка) _____
 пчаліных (крыльцаў) _____
 дарагога (металу) _____

(2 балы)

Б а л ы		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

21. Абвядзіце нумары сказаў, у якіх ужыты адасобленыя члены сказа, і падкрэсліце гэтыя члены сказа графічнай лініяй у адпаведнасці з іх сінтаксічнай функцыяй у сказе.

1. ...Над ускрайкам лесу, дзе пачыналіся жоўтыя пяскі, зазвінела песня ляснога жаваранка.
2. Ён першы тут вітаў надыход дня, і песня расплывалася ў маўклівым паветры звонам тонкага дарагога металу, напаўняючы ясна-сінія разлогі надзем'я і глыбокую цішыню зямлі, агорнутаі затоена-радаснай задумлёнасцю.
3. Здавалася, усё навокала занямела, зачараванае цудоўнымі тонамі песні гэтага вольнага песняра ўзлескаў і пячаных пўстак між лесу.
4. Снуючыся высока ў небе, раняла птушка мяккія, ласкавыя мелодыі, сатканыя са звону срэбраных струн, з булькання лясных ручайкоў, з зумкання пчаліных крыльцаў, шолаху красак.
5. І ўсе гэтыя тоны сплталіся так гарманічна-своеасабліва ў песні ляснога жаваранка, што яна даходзіла да самых глыбінь сэрца і калыхала самыя тонкія струны душы.

(4 балы)

22. З тэксту выпішыце чатыры словы, у якіх назіраецца фанетычная з'ява яканне – пераход *e, ё – я* ў першым складзе перад націскам. У якасці ілюстрацыі да выпісаных слоў падбярэце аднакарэнныя словы.

_____

_____

_____

_____

_____

(1 бал)

23. Вызначце від падпарадкавальнай сувязі слоў у наступных словазлучэннях.

- ў маўклівым паветры _____
- надыход дня _____
- сплталіся гарманічна-своеасабліва _____
- ляснога жаваранка _____
- расплывалася ў паветры _____

(2,5 балы)

24. Падбярэце і запішыце па аднаму сіноніму да прыметніка *тонкі*, які выкарыстаны аўтарам у наступных словазлучэннях:

- тонкага дарагога металу _____
- тонкія струны душы _____

(1 бал)

Балы		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

25. Абвядзіце нумары сказаў, у якіх назіраюцца памылкі ў сінтаксічных канструкцыях пры кіраванні, і запішыце правільны варыянт сказа.

1. Улетку дзецям вельмі падабалася браць кошкі і бегаць у суседні лес па ягады.

_____

_____

_____

2. Ён ніяк не мог зразумець, чаму Тацяна заўсёды смяялася над ім.

_____

_____

_____

3. Нешта апошнім часам ён стаў часта хварэць грыпам.

_____

_____

_____

4. Дзіятка смачна пасопвала і ціхенька ўсміхалася праз сон, нібы бачыла нейкую чароўную казку.

_____

_____

_____

(2 балы)

Балы		
I	II	III

<i>Заданні да тэксту (17,5 балаў)</i>			
---------------------------------------	--	--	--

<i>Агульная сума (40 балаў)</i>			
---------------------------------	--	--	--

